

Belangstelling voor 'risograaf' groeit

KLEURENPRACHT IN ONGEPOLIJSTE AFDRIJUKKEN

In de grafische en document-industrie is de Riso Duplicator een categorie op zichzelf. Grafisch ontwerpers en kunstenaars werken graag met de machine, maar zijn er juist niet op uit om hun werk natuurgetrouw weer te geven.

Voor iedere nieuwe kleur moet de drum worden vervangen.

Een beetje verbaasd waren ze wel bij Riso. De doelgroep die de printerproducent in Nederland min of meer bij toeval bereikt, komt in geen enkel strategisch plan van de organisatie voor. Maar de belangstelling onder Nederlandse grafisch ontwerpers en kunstenaars voor het fenomeen 'risograaf' groeit. Gérald Biersohn, algemeen directeur Riso Europa is blij verrast door de manier waarop de Nederlandse creatieven zijn producten omarmen. In andere landen verkoopt de Fransman de machines van Riso vooral aan scholen, verenigingen en kerken, waar ze voor standaardtoepassingen worden gebruikt. In het hoogste segment gebruiken banken en verzekeraars Riso-printers voor transactiedocumenten. In Nederland zijn het de ontwerpers die de Riso Duplicator waarderen vanwege het unieke karakter van de afdrucken en de uitgebreide mogelijkheden om de meest uiteenlopende kleuren te gebruiken.

Verkeerde kleuren Hoogtepunt in het nieuw ontdekte marktsegment tot nu toe is voor Biersohn de plaatsing van de eerste Riso A2 Digital Duplicator bij de Jan van Eyck Academie in Maastricht, een instituut voor ontwerp en beeldende kunst. De introductie werd vorig jaar opgeluisterd met een speciaal evenement, *Magical Riso, 1001 Printing Experiences*, voor ontwerpers en kunstenaars. Tijdens dat evenement was er een expositie met het werk van ruim dertig kunstenaars en een sprekersprogramma met acht kunstenaars uit verschillende Europese landen, die allen gebruik maken van de technologie van Riso. In de aanloop naar het evenement was er uitgebreid aandacht in dagblad *de Volkskrant* voor de in Amsterdam woonachtige Duitse fotograaf Johannes Schwartz. Voor zijn boek *Tiergarten* liet Schwartz de Duplicator juist andere kleuren afdrucken dan hij in zijn foto's had vastgelegd. Het waren de onverwachte resultaten en de 'verkeerde kleuren' die voor Schwartz de beelden opleverden waar hij naar zocht.

Kunstwerk Eén van de sprekers tijdens het evenement bij de Jan van

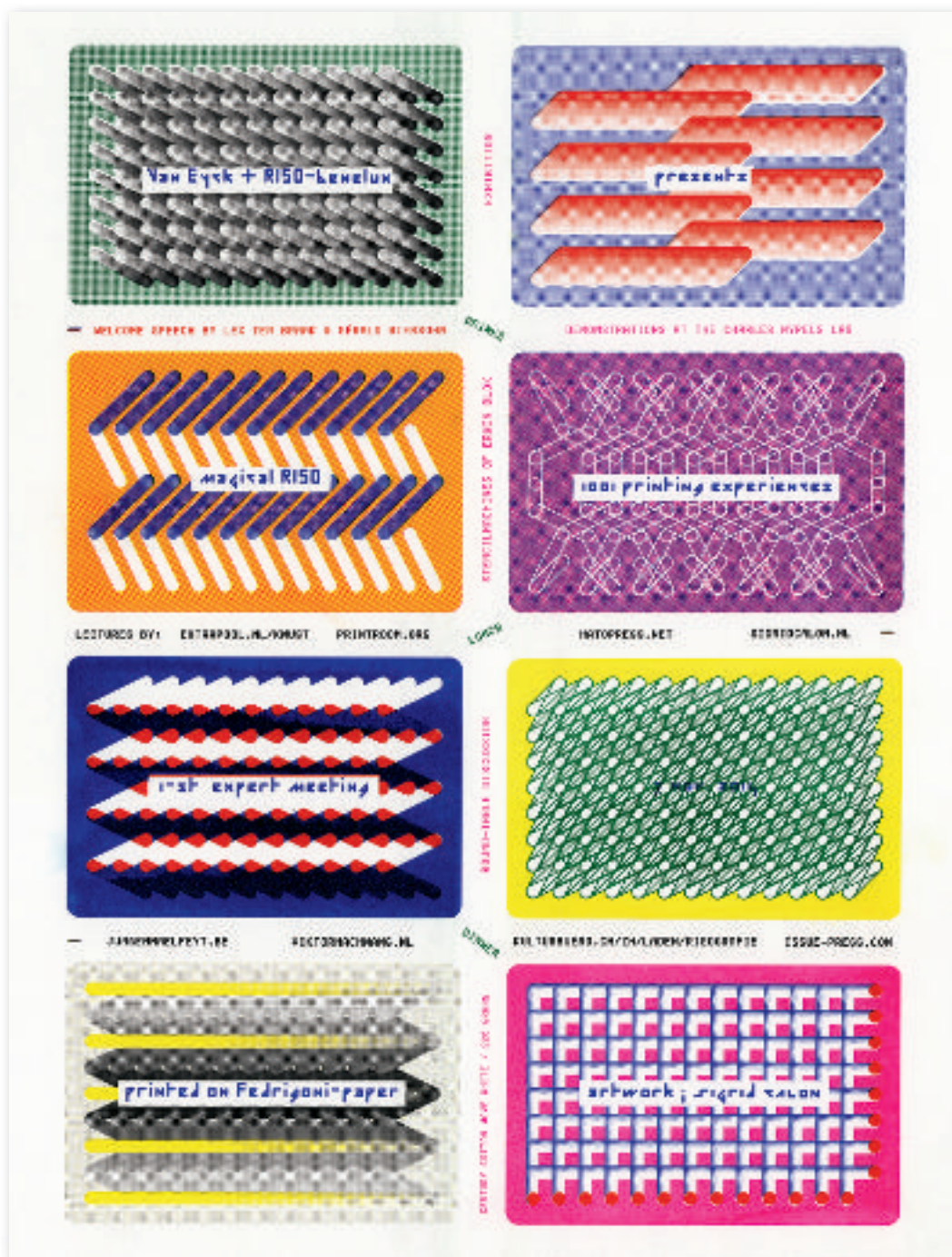
Foto: Romy Finke | Van Eyck

Alle deelnemers aan Magical Riso, 1001 Printing Experiences ontvingen na afloop een speciaal voor dit evenement door Sigrid Calon gemaakt kunstwerk als aan- denken. De afdrukken werden tijdens het evenement in verschillende drukgangen gemaakt.

Eyk Academie was kunstenaar Sigrid Calon, die vertelde over haar boek *To The Extend Of / \ | &*, met daarin afbeeldingen samengesteld uit de speciale tekens in de titel. Het boek, gekozen tot *Best Verzorgde Boek van 2012*, was in zijn geheel geproduceerd op de Riso Duplicator. Biersohn: 'Eerst begreep ik het niet. Waarom had ze dit boek gemaakt? Maar toen ik haar verhaal hoorde, hoe ze elke dag op weg naar de Jan van Eyck nadacht over de afbeeldingen die ze ging creëren, drong het tot me door dat het hier gaat om een kunstwerk.'

Aloude stencilmachine Oneerbiedig gezegd lijkt de techniek van de Riso-machines op die van de aloude stencilmachine. Een papieren origineel wordt gescand (of een digitaal document wordt ingeladen) en aan de hand daarvan wordt een *master* gemaakt.

'De afdrukken doen denken aan zeefdruk'

Deze bestaat uit een dun vel, gebaseerd op acetaat, waar het opgeslagen beeld met piepkleine gaatjes in wordt gebrand en dat vervolgens automatisch om een drum wordt bevestigd. Deze drum draait rond in de machine en perst inkt door de gaatjes, die vervolgens op het papier terecht komt. Uiter-

aard kan er maar één kleur per drum worden gebruikt. Er zijn Duplicators beschikbaar waarin een tweede drum kan worden toegevoegd, maar voor fullcolourwerk is het noodzakelijk drums, inkt en *masters* te wisselen en het papier meerdere keren door de machine te laten gaan.

Lex ter Braak, directeur van de Academie (links), en Gérald Biersohn bij de nieuwe RISO A2 Digital Duplicator.

Foto: Giuseppe Toppers | Danto

Foto: Giuseppe Toppers | Danto

Een deelnemer bekijkt de eerste afdrucken van de RISO A2 Digital Duplicator.

De resultaten zijn niet altijd voorspelbaar

Magische eigenschappen Dat laatste zorgt voor een van de twee 'magische' eigenschappen die Riso-drukwerk kenmerken. Hoewel de Duplicator redelijk precies is in zijn papierdoorvoer zien de resultaten er toch duidelijk anders uit dan de sluitende kleurenafdrukken die we gewend zijn van moderne kleurenprinters en drukpersen. De machine gedraagt zich eigenzinnig en de resultaten zijn niet altijd voorspelbaar, maar het is juist dat ongepolijste karakter dat de creatieve gebruiker zo aanspreekt.

De tweede unieke eigenschap van het Riso-drukken is de beschikbaarheid van inkten op sojabasis in negentien standaard- en vijftig extra kleuren. Desgewenst maakt Riso kleuren op maat, waardoor gebruikers eindeloos kunnen variëren. De spetterende en knallende kleuren die op sommige Riso-afdrucken te zien zijn, zijn met conventionele printers niet mogelijk.

Zeefdruk Door de kosten van de master en het productiegereed maken, loont het pas vanaf zo'n vijftien

afdrucken om de machine te gebruiken. Met een master is het mogelijk om ongeveer zeshonderd afdrucken te maken. De oplages die je ermee maakt, zijn dus beperkt en dat maakt het drukwerk zowel schaars als bijzonder en dus waardevol. De 420 gesigeneerde exemplaren van het boek van Sigrid Calon zijn inmiddels uitverkocht. Van de opbrengst kocht ze zelf een Riso Duplicator, die ze gebruikte voor haar tweede boek *Letters Become Patterns*. Alle eigenschappen bij elkaar genomen, doen afdrucken van de Riso Duplicator zowel in beeld als karakter denken aan zeefdruk, nog zo'n grafische techniek die kunstenaars en ontwerpers hooglijk waarderen.

Social media Riso heeft weliswaar geen uitgedokterde marketingstrategie voor de designersmarkt, maar de creatieve gemeenschap weet inmiddels via social media en persoonlijke contacten waar ze hun Riso-drukwerk kunnen bestellen. Bij bedrijven met tot de verbeelding sprekende namen als Knust, Stencilzolder en Grafische Werkplaats, om er maar een paar te

noemen, kunnen de liefhebbers van Riso-drukwerk terecht. En dan is er ook nog de grote A2-versie van de Duplicator in het Charles Nypels Lab van de Jan van Eyk Academie. Vooralsnog de enige in Nederland, omdat Riso de machines nog niet uit voorraad kan leveren. Biersohn: 'In de loop van dit jaar komen er machines beschikbaar. Het is nu al een succes, want ik heb er al meerdere aanvragen voor ontvangen.'

Ook inkjet

Het Japanse Riso Kagaku is de producent van de Riso Duplicator. Het bedrijf is van oorsprong inktproducent en verkoopt naast de Duplicator ook printers die voorzien zijn van meer gangbare inkjettechnologie. Deze printers, onder de naam ComColor X-Jet produceren tot 150 pagina's per minuut en in één doorgang een fullcolour afdruk. De ComColor-printers zijn bovendien spaarzaam in stroomgebruik en nemen weinig ruimte in, geheel volgens de filosofie van Riso-oprichter Noboru Hayama.